

Kakó se jima je mlelo...

Danes ga pa morda ne bo. Pa se mi je zdelo, da je že zvižgal, pa ga le ni in ga ni.“

Tako je godrnjal na kamniški postaji stari Murnov hlapec Miha in mencal gor in dol ob lepem svetlem vozičku, v katerem je bil uprežen Murnov dobrorejnen belec. Pa je spet stopil h konju in mu odgnal sitne brencle, obrisal s sprednjega sedeža prah, skobalil se gor, potisnil klobuk naprej in se zamislil.

„Miha“, so rekli zjutraj Murnov oče, „konja boste malo bolj nakrmili, pa popoldan idite na postajo po Jančka! Šola je v Ljubljani v kraji in danes pride.“

Radi njegove starosti in dolgoletne službe pri Murnovih so še celo oče vikali hlapca Miha, otroci so mu pa rekali kar „oče“.

Miha je bil vidno vesel tega častnega povelja. Obrnil je konja, osnažil ga in okrtal, kot bi bil imel voziti na novo mašo ali na ženitnino. Nato je pa izrnil voziček iz lope, pa se motal okoli njega skoro dobro uro, pral, brisal, mazal in vrtil kolesa. Potem pa zopet koliko dela z uprego! Poldan je zazvonilo, ko se je oddahnil: „No, zdaj pa bo.“

Po južini ga je pa spet imelo, kdaj naj napreže. Njegova pot je bila vedno ista: od konja k vozičku, od vozička k upregi in zopet h konju. Kar strpeti ni mogel in ni mogel. Pa res je upregel dobro uro prezgodaj in oddrdral na postajo. Skrbelo ga je, da ne bi prišel prepozno in da bi Janček morda ne čakal. Potem ni bilo čudno, da vlaka tako šembrano dolgo ni bilo ...

I.

Murnov Janček je bil devetleten, prijazen deček. Dve leti je hodil v domačo šolo, pa so takoj uganili, da ima bistro glavico. Nekega večera pridejo mimo Murnovih gospod Jožef in pravijo: „Veste, Murnov oče, nekaj bi vam svetoval. Vaš Janček je sicer živ bolj kot živo srebro, toda glavica, glavica, ta je nekaj vredna. Kaj, ko bi ga dali naprej?“

Takisto je še ni nobeden pogodil Murnovemu očetu.

„Sem že tudi sam mislil, in mati me vedno nagovarja.“ Beseda je dala besedo, iz sklepanja sklep — in bilo je. Kar se je dolgo snovalo, to je sprožila beseda gospoda Jožefa: Janček je šel jeseni v ljubljanske šole. V Ljubljano pa zato, ker je bila doli očetova sestra Helena, koje varstvu so hoteli izročiti malega šolarja.

Danes pa je imel priti prvič domov. O Božiču in o Velikinoči ga niso pustili, akoravno bi ga bili mati tako radi videli. Teta Helena, ki so Jančka predobro poznali, so rekli, da ne, češ, potem ne bo par tednov za nikako učenje. In tako je moralo biti.

Oh, zdaj pa velike počitnice! Domov, pa za toliko časa! Domača hiša, domači vrt, travnik, drevje domače, log, igre, tovariši, vse, vse mu je rojilo

po glavi že pol meseca pred sklepom šole. Naposled je vendarle prišel zaželjeni, težkopričakovani zadnji dan.

Do dna je Janček vse izložil iz skrinjice, jo osnažil, pregledaval in spet vanjo vlagal. Vložil je vse, kar je imel. Vložil obleko, vložil knjige, igrače, vse . . .

„Saj ne greš za vedno domov, lahko bi kaj tukaj pustil“, ga je motila teta. „Vsaj knjig ne vleci vseh domov!“

„Doma se bom učil.“

„In vse igrače boš domov vlekkel?“

„Bom doma pokazal.“

Pa je šlo res vse ž njim. Skrinjico je dovrha natlačil in hkratu navezal še precejšno culo.

V železničnem vozu je sedel k oknu in od samega hrepenenja in koprnenja trepetal, kdaj se mu prikaže domači kraj. Tam pri Trzinu se mu je nasmehljala z Vinskega vrha domača cerkev. Kar privzdignilo ga je, srce mu je jelo močnejše in hitreje bítí in v očeh mu je postalo skoro mokro. Kje pa tudi biva tako vroča, neskaljena ljubezen do domovine kot v nepokvarjenem otroškem srcu?

Najrajši bi bil zarajal, ko je izstopil na kamniški postaji. Gledal je spet domače kraje.

Miha je oprezno ogledoval vlak, držal belca ob uzdi, in vkljubtemu, da je dobro vedel, da Janček pride, še vseeno ugíbal, ali bo kaj ali ne bo nič? Kakor jelenček pa je skočil Janček iz železniškega voza. Mihu je bilo nekam mehko pri srcu, saj je natihem tako rad imel Jančka, in dolgčas mu je bilo po njem — in zdaj ga spet vidi, in še veliko prijaznejši je, gosposki, bolj snažen. Pa vkljub vsi ginjenosti ni spravil iz sebe druzega kot: „No, ali si prišel?“

V hipu je bilo vse na vozičku, zadržalo je, pokadilo se, pa je šlo.

Težko je bilo govoriti ob takem ropotu, pa Janček ni mogel zadržavati radovednosti in izpraševal je v enomer:

„Ali je žrebiček že velik? Koliko je mladih mačk? Ali so laške češplje že zrele? Leté že médenke dol? Kateri zdaj pri maši strežejo? Ali dobro delajo?“ In tako dalje.

Miha je na vse pretege odgovarjal pa premišljeval, kaj bi neki on vprašal.

Naposled se ojunači in zíne: „Ali je tudi v Ljubljani taka suša, kakor pri nas?“

„Tudi, tudi, vsak dan po dvakrat zalivajo, pa neče nič rasti. Sam kamen se vidi in pesek“, se pošali Janček.

Miha ni bil nikdar v Ljubljani, zato ni vedel, da polivajo radi vročine in prahu.

„Ni mogoče! Takega pa še ne“, začuden odmaja.

„Če pa pravim.“

Solnce je lezlo za gore, ko pridrdra voziček izza ovinka in se prikaže Murnovo polje in hiša. Vse je obstalo po njivah in se oziralo na cesto.

„Janček! — Sta že doma!“ je vzdihnila Murnovka in si v predpasnik brisala roke.

Vsi so hiteli domov in obstopili voz, gledali in izpraševali.

„Le brž v hišo!“ priteče k vozu mati, „gotovo si že lačen.“

Pa Janček je imel nujnejše potrebe. Še pred hišo je odprl skrinjico in jel razkazovati knjige, podobice, peresnice in drugo ropotijo. In izpričevalo seveda tudi, saj je bilo dobro, vedel dobro. Naposled potegne še sabljico iz skrinjice.

„Tole mi je pa Miklavž prinesel. To čelado mi je dal pa Kordinov komi, ker sem hodil tja kupovat za teto.“

Prišli so tudi oče, zamišljeno zrl v izpričevalo in zadovoljno priki-mavali.

Medtem so pa tudi mati zastavili mizo z jedili, dekla je pa prinesla zgodnje sadje, katero je nalašč hranila za Jančka.

II.

Drugo jutro bi pa skoraj ne bili več poznali Murnovega Jančka. Kar prelevil se je. Ta nesrečna Ljubljana! Doli mora biti človek obut, akoravno je že gorko; oblečen in zapet v največji poletni vročini; in zlekniti se nimaš nikamor na mehko travo v blagodejno senco.

„Zdaj bo pa drugače“, je dejal Janček. Pa je oblekel delavno obleko, zavihal si hlače, pripasal predpasnik in hajdi bos, golorok in gologlav na dvorišče.

„Janček, ali greš z menoj?“ ogласi se dekla Micka.

„Kam?“

„V mlin bo treba peljati pšenico za štruklje, v nedeljo bo semenj pri sv. Ani.“

„Hu! Juhu!“

Kdo bi bil šel rajši kakor Janček. Le brž, le brž! Vse prepočasi so pripravljali žito. Koliko časa že ima čelado na glavi in vihti bridko sabljo po zraku! Saj mora vendar mlinarjevim otrokom pokazati, kaj vse ima.

„Janček, če si dragonarski fant, aló kar gor na vrečo!“ mu je prigo-varjala Micka.

Ni mu bilo treba dvakrat reči. V hipu je bil vrh vreče in voziča, pa vihtel sabljo in klical:

„Pozor! — Stopaj! — Ena, dve! — Ena, dve!“

Kurja družina je ob tem vrišču in mahanju kokodakáje vršala v kraj iz dvorišča, v kurico, čez plot . . . Zadnji je bil seveda petelin, kateremu ni bilo nič kaj všeč, da mu je Janček vzel poveljstvo na dvorišču.

Janček pa je jezdil dalje, vstajal in odskakaval kakor pravi konjik in je poveljeval naprej:

„Kreni levo! kreni desno! Odmor! Stopaj dalje!“

S praga so ga gledali mati in se mu smejali, še hlapec Miha se je nekaj muzal. Jej, jej, je šlo urno doli po klanecu. Janček bi bil pa rad videl, kako se drži Micka. Ozre se nazaj, nagne se malo preveč v stran, voziček zgubi ravnotežje in vse je šlo v stran. Zvrnil se je seveda tudi dragonar Janček in pomotel pete kvišku. — Posebno huđega ni bilo, vendar čelada se mu je zmečkala in sablja se mu je nalomila. Pa kaj to?

„Odkod pa toliko pšenice na tleh?“ začudena vpraša Micka.

„Lej, lej, po vsi poti je nasuta cela rajda, in petelin z družino se gosti ob nji. Kdo jo je neki stresel? Pa vendar ni najina? Oh!“

Gledata, ugibata, razmišljata. Pokazalo se je, da je vreča, ki jo je Janček jezdil, po šivu razparana: lepa posledica Jančkove preživahne ježe . . .

„Tukaj malo primi, bom vrečo obrnila, tako. Škoda, zdaj se pa ne boš mogel v mlinu izkazati“, toži Micka.

„Saj še doli ne grem ne, sama pelji, jaz tukaj počakam.“

„Kaj nama bodo pa doma rekli, ker se je nama tako nápak nakretilo?“
spet vzdihne Micka.

„Nič, saj še vedeli ne bodo; midva pa tudi tiho bođiva.“

Dogovorjeno — storjeno. Žito je šlo v mlin, kar ga ni zmler kurji želodec. Vse bolj tiha kot vožnja od doma je bila pa vožnja domov. Janček se je peljal na golem vozičku gologlav, čelado je imel v malhi in ročaj zlomljene sablje je gledal izpod njega.

„Kdaj bode mleno?“ vprašajo mati z ispe.

„V petek zjutraj.“

„Tako, tako! Že prav!“

III.

„Nič ne vem, kako je to: ali je res, ali se mi samo zdi, da se doli iz Sušovega mlina nekaj časa sem tako malo moke dobi nazaj“, dejali so Murnova mati, ko je v petek zjutraj Micka postavila dve vreči moke v shrambo.

„Poglej no, kje je ta vreča prevezana, saj je skoro pol vreče pre-malo“, so klicali Micki.

„Mati, moram vam povedati. Da ne bodete mlinarja po krivem dolžili, rajši jaz potrpim. Lejte, ko sem zadnjič peljala pšenico v mlin, vzela sem tudi Jančka s seboj, saj veste. Pa je menda le preveč poskakoval, da se je vreča nekoliko preparala po šivu in se iztreslo nekaj pšenice.“

„No, tega bi pa ne bila mislila o tebi. Tako velika, pa še tako otročja. Otrok je otrok, toda ti bi morala imeti pamet, ali pa vsaj oči.“

Rudečica je oblila dobro Micko. To je bila prva graja, ki jo slišala iz ust svoje gospodinje vsa leta, kar je bila pri hiši. Nič ni mogla odgovoriti, da bi se opravičila. Molčala je in solze so ji stopile v oči. Semtertje ji je tudi kaka zdrsnila po licu, v srcu jo je pa tiščalo.

V veži zaropotajo otroški koraki. Bil je Janček.

„Glej, Janček, kaj sta storila z Micko! Da le moreta biti tako lahko-mišljena“, oštevajo ju mati. Videč pa Mickino potrto pristavijo z bolj milim, skoro šaljšivim glasom: „Bota že videla, koliko boba bota dobila semanj nedeljo. Kolikor manjka moke, toliko manj bo boba.“ In s tem je bilo oštevanje v kraji.

Prišla je sobota. Vroče je pripekalo solnce popoldan. Z vinskega vrha pa je odmeval strel in veselo pritrkavanje:

„Štrukelj, nudelj, bob. — Štrukelj, nudelj, bob. — Štrukelj, nudelj, nudelj, bob, bob, bob“...

Takisto so jo delali v soboto popoldne gori pri sv. Ani na vinskem vrhu. Na veliki zvon cerkvenikov oče, na družega cerkvenik Janez, na mala dva pa je drobil Hribarjev Andrej. Murnova mati pa so v kuhinji mesili na mleku in jajcih testo za bob. Za kaka dva klobuka moke je bilo letos že manj radi one nesreče, pa kaj se hoče?

Zvečer pa, ko je jel padati mrak na zemljo in so jeli pastirji pokati s svojimi biči pika-poka-pika-poka, pok, pok, pok, kakor mlatiči; takrat so

zanetili mati ogenj na ognjišču, poiskali trinogato ponev, omili in obrisali jo, deli maščobe vanjo, potem je pa šlo: cvrk, cvrk, cvrk...

To bi jih bil Janček rad — okusne, rdečkastorumene bobbe. Pa enega samega je dobil.

„Gorki niso zdravi“, so mati dejali. „Jutri jih dobiš, če jih bo sploh kaj ostalo zate in za Micko.“

Na semanjo nedeljo — kakšen hrušč in trušč na vse zgodaj, ko se je jedva jelo svitati na jutru, Pastirji so že kmalu po polnoči izgnali živino pa vriskali in popevali zabavljice zakasnelim zaspancem.

Še pred jutranjim opravilom so domov prignali. Saj vedó, kdaj gospodinja deli bob, da ga dá vsak pri cerkvi znancem, prijateljem in sorodníkom iz drugih župnij. Tudi pri Murnoviáh so ga delíli. Pošn jerbas so postavili mati na mizo. Micka in Janček sta prišla letos poslednja na vrsto. Micka, ki ga je druga leta dobivala po celo rešeto, dobila ga je letos samo sedem kóp, Janček pa tri.

No, pa to jima ni šlo kdovekáj do srca. Bob je dal Janček Micki, Micka pa Jančku pa ga je vseedno nekaj bilo: toliko, da sta že izhajala žnjim. Posebno, ko so mati videli, kako potrpežljivo sta prevzela kazen, in so bili spet prijazni, je bilo vse pozabljeno. Micka je celo Mihu, ki jo je popoldne po opraviu dražil, koliko ima bobba letos, rekla: „Kaj bote vi? Midva z Jančkom sva ga letos vsejala, ga bo pa drugo leto več in takrat ga bova še vam dala, če bote pridni.“ Takó se govori, če ni drugače.

Bilo je trideset lét kesneje. Janček je medtem postal gospod Janez in je bil že župnik pri sv. Urhu. Micka pa je bila vkljub svojim petim križem še vedno Micka in dekla v župnišču pri sv. Urhu. Svete Ane dan so zaobljubili Urhovci praznovati in prejšnji dan so jo delali v zvoniku:

Deng, — deng, — deng, — denga, denga, denga, denga, — deng. Gospod Janez so stopili ravno v vežo, kjer se je motala Micka. „Ali jih slišiš, Micka? Štrukelj, nudelej, bob, bob — bob.“

„Slišim, slišim, gospod, in se dobro spominjam in se še zdaj veselim tiste najine nesrečne vožnje, veselim posebno zato, ker se nisem takrat materi — zlagala.“

F. K—ar.

Zvečer.

Ave zvon v zvonikn
Je odpel,
Trudno zemljo pa je
mrak objel.

Jablana nad mano,
Čuj, zašusti,
Kot z menoj molila,
Se mí zdí.

Ah, srce pa moje
Je lahnó,
Da tja gor zletelo
Bí v nebo.

Ah, tja gor, kjer zvezdic
Svit miglja,
Kjer bridkosti več ni
Ne gorjá...

Aleksij Andrejev.

